

Välkommen till

Nyhetsbrev nr 26-2015

från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

känner kanske några av mina läsare igen. Omslaget till den bok, som våra föräldrar och farföräldrar var väl förtrogna med.

”Läsebok för folkskolan”. Omslaget med den lite tungsinta bilden med den väldiga granen och den lilla stugan vid granens fot och med texten ”Lyssna till den granens susning, vid vars rot ditt bo är fäst”. ”

Just det här exemplaret räddade jag vid en auktion på skolmaterial som hölls vid den nybyggda skolan i V. Karup i början av 1960-talet. Den gamla skolan hade rivits några år tidigare. Nu skulle mycket av undervisningsmaterialet i den gamla skolan gallras bort. Böcker, planscher, kartor, skolbänkar mm.

Åtskilligt hade gått raka vägen till soptunnorna. Annat blev det auktion på.

Allt detta undervisningsmateriel är ju en del av vår historia. Det kändes angeläget att rädda vissa exemplar från soptunnan. När vi vill lära känna våra föräldrars och farföräldrars historia och levnadsförhållanden, är det angeläget att också kunna se och uppleva deras verktyg, redskap - och skolmateriel. Allt blir viktiga pedagogiska hjälpmedel för oss.

Jag hade som elev självt använt åtskilligt av det undervisningsmaterial som nu såldes på auktion. Det var på 1940-talet.

När jag sedan återkom till skolan som lärare på 1950-talet, hade jag under en tid använt vissa delar av materialet i min undervisning!

Allt detta gjorde, att jag kände speciellt för dessa grejer. Det blev köp av fler böcker, men också av planscher. Plus någon skolbänk till våra barn, som ännu inte nått skolåldern.

Inte minst planschererna hade jag gott minne av från min egen tid som elev.

Jag minns exempelvis planschen från stenåldersbyn. Bilden gjorde det lätt att leva sig in i hur det var att vara en av invånarna i denna by under forntiden. Jag kunde se, vad de olika personerna sysslade

med. Kvinnan som tillverkar lerkrukor. Mannen som tillverkar vapen av flinta. Personerna som klinar lera på väggen till hyddan. Jägaren som återvänder från jakten med sitt byte. Mannen som med sin skära skördar något som man odlar. Barnen som vallar får och getter.

Bilden lär oss, hur de tidigare nomaderna nu har lärt sig att odla och därmed kunnat bli mera bofasta. Skaffa husdjur mm.

Planschen hade mycket att berätta. Den kunde också sätta barnets fantasi i rörelse och därmed komplettera bilden med ytterligare liv och verksamhet

När jag sedan hade bytt ut skolbänken

mot katedern, kändes det naturligt att använda planschen som pedagogiskt hjälpmedel. Ett ypperligt pedagogiskt hjälpmedel. Vid den tiden var alternativen utvecklade. Det var bl.a. skioptikonapparaten som gällde, om man ville visa bilder. Det var ett stort beläte. Dyrt. Krävde utrymme. Sladdar och el-ström....

Fortfarande kan vi se planschen komma till användning. Lärare på universitetet använder den. Informatören inom näringslivet likaså. Dessutom många andra. Det är bara motiven på planschen som blivit nya....

Inte ett ord mer om tunnel och Hallandsås

var det tänkt att jag skulle skriva, när det gäller detta Nyhetsbrev. Som du märkt har det varit åtskilligt järnvägssprat i den senaste tidens Nyhetsbrev. Givetvis ett resultat av att min tillvaro varit så fylld av dessa ting under arbetet med boken "På räls...."

Nu har vi just fått uppleva historiens vingslag här på vår lilla prick på jorden. Den 8 december 2015 kommer att präntas in i våra framtida lokala historieböcker. Dessutom även i andra skrifter. När de svenska järnvägarnas historia skall skrivas, kommer invigningen av tunneln genom Hallandsås att finnas med.

Åtminstone om man skall döma av den enorma uppmärksamhet, som denna händelse har orsakat, och som har gett eko även i våra nationella media.

Det är med tanke på mina läsare i andra länder

- Som förmodligen inte nåtts av denna rapportering - som jag därför ger avkall på min tidigare avsikt och helt lämna ämnet tunnel. Läsare, som bor i USA, Kanada, Australien, Kina, Sydafrika, Argentina, Brasilien, Ukraina, Italien, England, Tyskland eller något annat av de många länder som är representerade i min adressförteckning, har förmodligen inte nåtts av mediareporteringen kring invigningen.

Du som bor i nordvästra Skåne eller södra Halland och som kunnat läsa om invigningen i tidningen, se den i TV eller höra om den i radio får väl slinka förbi några rader.

När jag stod vid norra tunnelmynningen,

strax utanför Båstads station och upplevde det storstilade invigningsprogrammet, kunde jag inte låta bli att låta min tanke gå till en vårdag 1993. Då stod jag på samma plats. Även då var det invigning. Då gällde det invigning och dop av den väldiga tunnelborrmaskinen. Den, som snabbt skulle borra sig

igenom åsen. Då som nu talades det mycket om framtiden. Om förhoppningar. Om efterlängtat förbättring av vårt lands infrastruktur. Även då fanns det företrädare för regering och län bland talarna. Kort sagt: mycket tal om något nytt och framtidsinriktat.

Nu – dvs 2015 -

var det företrädare för fyra olika "nivåer" som talade och gemensamt tryckte på startknappen. Från EU kom projekt manager Botond Orban, från den svenska regeringen näringsminister Michael Damberg, från Trafikverket dess generaldirektör, Lena Erixon, från region Skåne landshövding Margareta Pålsson och från Båstads kommun, kommunalrådet Bo Wendt.

23 år

har det tagit för att ta sig igenom den bångstyriga åsen. Det mest frekventa ordet i de olika talen var helt följdriktigt "äntligen".

Ett annat ofta återkommande uttryck var "framtiden". Vision om något nytt och som är till gagn för människorna, kommunerna, näringslivet.

Näringsministern betonade särskilt vikten av att järnvägen mera effektivt kan tillgodose behov av godstransporter och därmed bli ett viktigt instrument i vårt miljöarbete.

Programmet hölls samman på ett förtjänstfullt sätt av TV-kände Johan Wester.

Under invigningsprogrammet medverkade bl.a. en barnkör från de olika församlingarna i Bjäre samt kända artister som Eric Saade och Måns Zelmerlöw.

1993 var det liknande tongångar

Framtid. Förbättring. Utveckling av vårt järnvägsnät. En kick för hela Västkustbanan...osv.

Då var det kommunikationsminister Mats Odell som talade och dåvarande landshövdingen i Kristianstads län, Anita Bråkenhjelm som förrättade dopet och gav den väldiga maskinen namnet Hallbor.

Nu skulle det hela "gå på räls". Jag ser i media från den tiden att man beräknade att allt skulle vara klart 1997....!!

Det blev inte riktigt så....som bekant.

Medan jag nu står här 2015 och upplever entusiasmen, förhoppningarna och förväntningarna, går mina tankar också till ett annat tillfälle med samma stämning av förhoppning och framtidstro.

Även då handlade det om invigning. Start för något nytt. Närmast revolutionerande. Platsen var bara några hundra meter från den plats där jag nu står tillsammans med många andra.

Året var 1885. Här - på gränsen mellan Skåne och Halland - har man byggt upp en väldig äreport, vilande på fyra stolpar. Två av stolparna i Skåne.

Två i Halland. Under högtidliga former skulle nu den sista spiken slås i rälsen. Skåne-Hallands Jernväg skulle invigas.

Mycket folk har samlats. Då som nu glider tåg, fyllt med festdeltagare sakta in på festplatsen. Den gången var det två tåg – ett från vardera hållet. Ur tågen välldes högtidsklädda festdeltagare ut. Tal hölls. Hurraropen ekade mot den branta åsslutningen.

Av referaten från denna invigningsfest att döma, var det mycket som liknade det som vi nu – 2015 – kunde uppleva. Ord som Framtid och Utveckling kom till stor användning. Det tycks ha legat samma stämning luften – då som nu.

Förväntan. Framtidstro.

Många finns att tacka

för att detta svåra projekt – trots alla motgångar och besvikelser - har genomförts. Det blir nog anledning att återkomma vid tillfälle. Jag ser i handlingarna, att sju kommunikationsministrar och lika många generaldirektörer har haft detta projekt på sitt bord under de gångna 23 åren.

900 arbetare från 18 olika länder har arbetat i eller med tunneln.

Till det skulle kunna läggas alla de politiker, tjänstemän, drabbade kommuninvånare m.fl. som på olika sätt blivit engagerade eller berörda.

Men, som nämnts. Det finns det anledning att återkomma till. Då kan det bli anledning att återkomma till vad jag skrivit om i tidigare Nyhetsbrev. De lidanden som enskilda personer drabbades av under "skandaltiden".

Så knöts dessa 130 år samman

I mitt medvetande, när jag nu – 2015 - stod där och lyssnade till talen.

130 år som inneburit många fler förändringar av våra levnadsförhållanden än järnvägens inträde. Under åren efter 1885 skulle den ena revolutionerande nyheten efter den andra komma. Sverige omvandlades från ett fattigland till ett välfärdsland. Sveriges befolkning, som på 1880-talet till stor del bodde på landsbygden har under dessa 130 år till stor del "flyttat tills stan"

Efter detta snedsprång

är det dags att återvända till det ämne, som var tänkt för detta Nyhetsbrev:

Läsebok för folkskolan. Även den har f.ö. en historia. Den historien omfattar en stor del av den tiden som "min järnvägshistoria" ovan.

Läsebok för folkskolan var en läsebok, som flera generationer skolelever har använt. För barnen vid den tiden blev boken en viktig kunskaps- och inspirationskälla. Här fanns berättelser från hela världen. Om människor med olika utseenden. Om djur. Verksamheter. Natur..

För många av eleverna vid den tiden var boken något exklusivt. Många barn kom från hem där bokinnehavet inskränktes till bibel och psalmbok.

De första upplagorna av Läsebok för folkskolan var betydligt enklare än de, som skulle komma senare. Inom lärarkåren utsattes dessa första upplagor för kritik. Men inte bara lärarna var kritiska:

"En nationalolycka"

kallade Ellen Key den första upplagan av boken. Det gjorde hon i en artikel i Tidskriften Ord och Bild 1898.

.... Ty de meddela kunskapen icke såsom näring utan som medicin i tunna, glatta, runda, färglösa, smaklösa oblatkapslar. Af det personliga, konkreta lefvande, målande, talande som barnen älska, finnes föga.

Kritiken ledde till en omarbetning av boken. Genom Carl G. Laurin försågs den nya upplagan med helt nytt illustrationsmaterial och ett annorlunda textinnehåll.

Bilderna gjorde eleverna bekanta med våra främsta konstnärer under den tiden – Carl Larsson, Bruno Liljefors, Hilding Nyman m.fl.

Så här sa Fridtjuf Berg om Laurins arbete:

an har åstadkommit ett storverk då han försåg Läsebok för folkskolan med dess nya illustrationsmaterial. Ett kraftigare slag för konsten i skolan ha vi ej i vårt land bevittnat.'

Litteraturen på hedersplats

Genom den tionde upplagan av läseboken och de därpå följande upplagorna gjordes svenska skolbarn väl förtrogna med den svenska litteraturen. De stora svenska författarna dominerar med dikter och prosa – från "Biskop Thomas frihetssång" till "Blåvinge finner guldpudran" av August Strindberg.

Många texter uttrycker fosterlandskärlek och förnöjsamhet, men en hel del handlar om hur svenskarna försvarar sina urgamla rättigheter, sin lag och sin frihet. Exempelvis i Runebergs "Landshövdingen" ur Fänrik Ståhls sägner och C.V.A. Strandbergs "Vårt fria ord".

Många texter gisslar dumhet, högfärd och uppblåst aristokrati, exempelvis i Johan Henrik Kjellgrens "Dumboms leverne" och Anna Maria Lenngrens "Porträtterna"

Efter 1908

läste alla svenska skolbarn Olof von Dahlin, Carl Mikael Bellman, Johan Henrik Kjellgren, Carl Gustaf af Leopold, Anna Maria Lenngren, Frans Michael Franzen, Johan Olof Wallin, Erik Gustaf Geijer, Esaias Tegner, Johan Ludvig Runeberg, Carl Snoilsky, Viktor Rydberg, August Strindberg, Verner von Heidenstam,, Oscar Levertin, Selma Lagerlöf, Gustaf Fröding och Erik Axel Karlfeldt.

Min bokhandel

Boktitel	Tidigare pris	Rea-på-rea-pris.
Så blev Båstad tennis	225	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	330	70
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebor berättar om Bjäre		Slutsåld
Strövtåg i Bjäres historia (Utkom 2014.)	330	140

Prischock. För Nyhetsbrevets läsare:

Bokpaket med alla 4 böckerna: 1 235 300

"På räls över Hallandsås..." är slut på lagret.

Efterfrågan på boken har överträffat alla förväntningar. Nu är upplagan helt slut på hemmalagret!! Här återstår bara de exemplar, som har beställts, men ännu ej avhämtats. Därför upprepar jag här det viktiga meddelandet i tidigare Nyhetsbrev:

Beställda böcker måste avhämtas före 13 december.

Mitt råd till dig som ännu ej hämtat din bok: kontakta mig redan idag och meddela om du står kvar vid din för-beställning. Använd e-post. Meddela även om du önskar få boken skickad med posten.

Ej avhämtade böcker går till försäljning vid vårt Öppet Hus 13 december. Se nedan.

Några böcker kvar i handeln

Ännu under några dagar lär det finnas böcker kvar i handeln. Det gäller bokhandel i Båstad, Laholm och Ängelholm samt i V. Karups IF:s Loppisbutik i V. Karup.

Öppet Hus 13 december

Sedan tidigare har jag annonserat, att jag har Öppet Hus hemma på Hallavaravägen 102 söndagen den 13 december kl. 10-11.30. Då finns möjlighet att köpa de ex. av "På räls..." som beställts men ej avhämtats. Dessutom finns som vanligt möjlighet att köpa mina tidigare utgivna böcker – alla med

bjäreanknytning beträffande innehållet. Alla utom "Bjärebor berättar om Bjäre." som även den är slutsåld. Övriga finns det exemplar kvar av. Ännu en tid...

Se ovan beträffande "rea-på-rea-priser".

Språklådan

har blivit en särskilt uppskattad avdelning i mina Nyhetsbrev. Åtminstone av insända kommentarer att döma. Här kommer några godbitar ur en bok som jag hittade i V. Karups IF:s välsorterade Loppisbutik. Humor på Svenska heter

boken:

Samtal vid familjens middagsbord. Arg pappa till sin lille son:

- Spottar du på mormor en gång till, pojkspoling, får du ingen snaps till middag.

Samtal efter det äkta paret's meningsutbyte:

- - Jag har tänkt på vårt lilla gräl, Oskar, och det var ju egentligen rätt dumt – särskilt det du sa...

Samtal mellan målaren och modellen:

- -Vad har fröken för åsikt om den fria kärleken?

-Vi går på teater först.

Sagt vid barndopet av den unga, nyblivna, ensamstående mamman.

-Jag får tacka alla som hjälpt till

Episod på banken.

Rånaren, hotfullt:

- Detta är ett rån
- Nästa kassa tack.

Gamla svenska ordstäv med en ofta burlesk humor:

- Alltför starkt. Hjärtat brister, sa karingen, spädde sitt kaffe med brännvin.
- Jag tror du talar engelska, sa kungen till dalmasen.

Avdelningen skyltar

- All affischering utom affischering om affischering förbjuden förbjuden.

(Skylt på vägg i Stockholm.)

- Priserna gäller endast när gatuköket är öppet. (Skylt i mellansvensk stad.)
- Ät fisk – bli frisk. Affären stängd på grund av sjukdom. (Skylt i Gnesta.)

Ännu fler läsare.

Även till det här brevet kan jag välkomna flera nya läsare. Är du en av dessa: välkommen. Nu är vi ett stycke över ett tusen Nyhetsbrev-läsare.

Vill du kolla tidigare Nyhetsbrev hittar du dem på vår hemsida <<http://www.bjareforlaget.com>> www.bjareforlaget.com. Sök under rubriken "Som jag ser det.."

Har du märkt

att det inte finns ett enda ord om den förestående julen i detta Nyhetsbrev?

Lugn. Det kommer i nästa nummer.

Hälsningar *Kalle*

Kalle Eriksson – Bjäreförlaget -Hallavaravägen 102 - 269 91 Båstad - Tel. 0431-365332